

TÁNCZOS ROLAND

Rózsa Gábor mérnök-muzeológus emlékezete

Mivel a *Catastrum* jelen száma kizárólag szentesi vonatkozású cikkeket tartalmaz, illendő bemutatni a Csongrád megyei térképek feldolgozását, leírását elvégző személy életútját, szakmai munkásságát is. Születésének körülményei távolról sem ideálisak. 1944 nyarán Szegedet bombázzák, hidakat robbantanak. Szent Iván napján a Tisza-parti klinika légoltalmi pincéjében megszületett Rózsa Gábor. Egyedüli gyermekként nevelkedett egy Fodor-telepi kertes házban. Elemi iskolái elvégzését követően a Ságvári Endre Gimnáziumban érettségizett. Már ifjú korában vonzódott a művészetekhez: hegedűórák, zenebarátok kórusa, zenekar, nyári statisztálások a szabadtéri játékokon. Kezdetben – édesapja hatására – tanárnak készült és éjszakai dolgozatjavításról álmodozott. Végül a Budapesti Műszaki Egyetem Építészmérnöki Karán szerzett okleveles földmérő mérnöki diplomát, utóbb automatizálási, távérzékelési és erőforrás-kutató szakmérnöki okleveleket is nyert.

1965-ben az olajiparban helyezkedett el, 1982-ig csoportvezető mérnökként kutatta az alföldi olajmezőket. A nyomvonalak mellett 1977-től már a régészeti lelőhelyekről is légifotókat készített. Itt került kapcsolatba a szegedi Móra Ferenc Múzeummal, közelebről Trogmayer Ottó igazgató-régésszel. Trogmayer igyekezett megszerezni a múzeum számára a tehetséges fiatal mérnököt. 1983 tavaszán együtt érkezett Szentesre a már évek óta bezárt, gazdátlan múzeumba dr. Vörös Gabriella igazgatónővel. Párosuk megjelenésével új időszámítás kezdődött a múzeumi, helyismereti és közművelődési élet

■ Rózsa Gábor tárlatmegnyitón, 1999

területén. Egymást érték az addig éveken át szünetelő múzeumi rendezvények, kiállítások, tudományos előadások. Újabb és újabb ötletekkel álltak elő, mozgásba hozva a társintézményeket is. Gazdag tematikájú, érdeklődést keltő rendezvényeik által szoros kapcsolatot alakítottak ki az iskolákkal, művészeti csoportokkal, az egyes lakosokkal. Néhány év alatt érzékelhetően felpezsdítették Szentes kulturális életét.

Rózsa Gábor első komoly, hiánypótló szakmai munkája a Csongrád megyei közgyűjteményekben található korai kéziratok térképek számbavétele és darabszintű leírása volt. Majd következtek a szomszédos megyék térképeinek leírásai, illetve mikrofilmezése. Figyelme kiterjedt az állami gyűjteményeken kívül az egyházi kollekciók, illetve a magángyűjtők anyagaira is. Ez sok-sok ezer térkép-szelvény elemzését jelentette, mérnöki szakértelemmel és precizitással leírva. Később hasonló munkát végzett a régi tervdokumentációk leírásakor. Ezután következtek az egyéb műszaki anyagok, magánházak, portálok, közművek és árvédelmi dokumentumok.

Szerencsére munkájának eredményeit nem hagyta a közgyűjtemények mélyén meglapulni, hanem remek stílusú előadásokban ismertette az érdeklődő közönséggel. Előadásainak anyagát többnyire írásban is közzétette. Idővel egyre inkább elmélyült Szentes helytörténetében is. Kutatási eredményeit számos ismeretterjesztő írása, tanulmánya őrzi, amelyeket múzeumi szakfolyóiratokban, helyismereti kiadványokban és a Szentesi Élet helytörténeti rovatában tette közzé. Önálló füzetekben is jelentek meg munkái.

Kitüntetett figyelemmel kutatta a szentesi kötődésű képzőművészeket és igyekezett begyűjteni alkotásaikat. Számos már feledésbe merült alkotót fedezett fel újra a város számára. Többjüknek katalógust is készített. A naivokat ugyanúgy figyelte, ahogyan a jelentős mestereket. Hasonló lelkesedéssel gyűjtötte az idős iparosmesterek életművét. Teljes biciklis és bognárműhely, valamint azok doku-

mentációi, textilek tucatjai kerültek így a múzeum gyűjteményébe.

Kiállítások rendezésében is igen aktív volt, gyakran a levéltárral szoros együttműködésben. Tárlatai száma száz körül lehet. Szentesen ő valósította meg (valószínűleg a megyében egyedülként) a múzeumon kívüli, kihelyezett állandó kiállítások egész sorát. Volt tárlata a helyi laktanyában, a zeneiskolában, a gimnáziumban, a moziban, valamint a Delelő Kisvendéglőben. A két legjelentősebb, országos hírű vállalkozása e téren a Péter Pál Polgárház Múzeum és a Fridrich-fényírda rekonstrukciós kiállítóhelyek megvalósítása. Mindkét rangos emlékhely létrejötte Rózsa Gábor küzdelmeinek eredménye. A Péter-házban megrendezett „pincetárlatok”

■ Rózsa Gábor a Fridrich-fényírda megnyitóján, 1997

fogalommal váltak.

Szintén Gábor volt a motorja, lelke az emléktáblák elhelyezésének, noha nagy szerényen mindig a Csallány Gábor Múzeum Baráti Kört tüntette fel kezdeményezőnek. A nem kis időráfordítással, türelemmel és fáradtsággal járó szakmai előkészítő munkát, hivatali levelezést, az emléktáblák elkészíttetését magára vállalta, és addig kilincsel, cikkezett, olykor veszekedett, amíg meg nem valósult a kitűzött cél.

Közreműködött számos régészeti ásatáson, sírok, templomok feltárási munkálataiban. Bontott, rajzolt, fotózott hajnaltól éjjelig. A környék malmainak megmentését is szíven viselte. Felkutatta a még élő egykori huszárokat. Riportokat készített velük, fényképeket, emléktárgyakat és hadinaplót gyűjtött tőlük. Megőrizve vonzódását a zenéhez, feltérképezte a város zenei életét, felgyűjtötte a cigányzene sz hagyományokat. Házimuzsikus zenekart is iparkodott összehozni a régi szentesi szerzemények megszólaltatására, sajnos kevés sikerrel.

Említést érdemel, hogy 1986-tól tíz éven ke-

resztül videóriportokat készített a még élő kortárs művészekről, iparosokról, közéleti eseményekről. Sok felvétel pótolhatatlan értékű kordokumentum, kb. 200 órányi műsoridővel. Hasonló mennyiségű magnókazettán szintén szentesi vonatkozású életutak, anekdoták, családi visszaemlékezések hanganyaga vár feldolgozásra. Ezen felvételek némelyikét rövid rádiós karrierje során műsoraiban is felhasználta.

Illendő volna, ha a levéltári kéziratárban várakozó két teli doboz, valamint rengeteg nyomtatásban is megjelent munkája, valamint tárlatai, előadásai, egy értő biográfus keze alatt, teljességre törekvően, egy személyi bibliográfia formáját öltve feldolgozásra kerülne. Legalább ennyire fontos lenne az összegyűjtött hang- és képanyag mielőbbi digitális feldolgozása.

A fentiekből kitűnik, hogy egy igen gazdag, termékeny életút tört derékba Gábor 2006-ban bekövetkezett korai halálával. Munkásságának elismeréseként 2001-ben megkapta a „Szentes Városért” emlékérmét. Tisztelői kezdeményezésére tér viseli a nevét, az általa megmentett Fridrich-féle fényírda mögött, maradandó emléket állítva ezzel a szentesi értékek megmentéséért fáradozó

■ Rózsa Gábor ábrázoló dombormű a nevét viselő téren (Máté István és Lantos Gyöngyi csongrádi művészpárral alkotása)

mérnök-muzeológusnak.

RÓZSA GÁBOR muzeológus. *Kurca-parti valóságok*. Szerk.: BODRITS ISTVÁN – DR. MOLNÁR GYULA. Szentes, 2000. 422–443.

LABÁDI LAJOS: Egy barátunk elment. *A Hódmezővásárhelyi Szeremlei Társaság Évkönyve*, 2006. Szerk.: KOVÁCS ISTVÁN – VARSÁNYI ATTILA. Hódmezővásárhely–Bp., 2007. 253–260.